

ВІДГУК
офіційного опонента

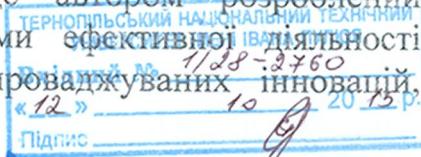
доктора економічних наук Белової Алли Іванівни
на дисертаційну роботу Бойка Остапа Богдановича на тему: «Комбіновані
підходи до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного
підприємства», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління
підприємствами» (за видами економічної діяльності)

**1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими
програмами, планами і темами**

Сучасний етап економічного розвитку України характеризується впровадженням інноваційних заходів у всіх сферах як національного господарства так і держави в цілому. З огляду на можливості комплексного та ефективного вирішення існуючих соціальних, екологічних, економічних і технічних проблем розвитку машинобудівних підприємств важливим важелем у цих процесах виступає управління чинниками інноваційної діяльності підприємства. Пріоритетними для підвищення ефективності вітчизняного виробництва є розвиток високотехнологічних науково-емих галузей національної економіки. Активізація інноваційної політики на підприємствах машинобудівної галузі забезпечить зростання не лише економічної ефективності виробництва, а й збереження природних та інших видів ресурсів, підвищення рівня життя населення.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку комбіновані підходи до управління чинниками ефективної діяльності підприємства є одним із найважливіших шляхів забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. На нашу думку, вийти з економічної кризи можливо лише за умови реалізації державної політики, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання на основі комбінування. Лише впровадження інновацій та власне управління тими чинниками, які мають найбільший вплив на інноваційну діяльність підприємства, можна швидко й ефективно трансформувати машинобудівне виробництво і водночас забезпечити вихід на світовий рівень, що надзвичайно важливо для нашої держави з її потенціалом індустріальної країни.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за темами: «Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом сфери послуг в умовах трансформаційної політики» (державний реєстраційний № 0111U002590), де автором розроблено концепцію застосування комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності підприємства та тема «Інноваційні підходи в управлінні економікою підприємств в сучасних умовах» (державний реєстраційний № 0111U002591), де автором ~~розроблений~~ організаційний механізм управління чинниками ~~ефективної діяльності~~ підприємства, який забезпечує ефективність впроваджуваних інновацій.

ефективне управління як матеріальними так і фінансовими потоками підприємства, що базується на моделюванні даних процесів і використанні індикаторів результативності інноваційної діяльності.

Таким чином, об'єктивна необхідність наукової розробки окресленої проблеми з урахуванням специфіки української економіки та галузевих особливостей, свідчить про своєчасність та актуальність теми дисертації, її теоретичне та прикладне значення в діяльності підприємств.

2. Основні наукові положення, висновки і пропозиції, що сформульовані в дисертациї, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Зміст дисертаційної роботи охоплює основні аспекти теми досліджень. У вступі автором сформульовано мету роботи і основні її завдання, визначено об'єкт та суб'єкт дослідження.

Перший розділ: «Теоретичні основи управління чинниками інноваційної діяльності підприємства», автор присвятив розгляду сучасного стану теорії інновацій в оцінках зарубіжних та вітчизняних економістів, розкрив суть та зміст інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах, що склалися в країні. Запропонував власне бачення термінів «інновація» та «інноваційна діяльність», обґрунтував доцільність проведення інноваційної діяльності машинобудівними підприємствами. У даному розділі дисертант проаналізував чинники інноваційної діяльності, обґрунтував їх роль в інноваційній діяльності підприємства, поділивши їх класично на чинники зовнішнього та внутрішнього середовища, стримуючі та стимулюючі.

У другому розділі: «Аналітичний інструментарій дослідження особливостей управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств», проаналізовано сучасний стан підприємств машинобудівної галузі, охарактеризовано методи оцінювання економічної ефективності інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах; визначено прикладні аспекти економічної ефективності інноваційних процесів та рівня здатності підприємства до інноваційного розвитку (у контексті європейських вимог).

У третьому розділі «Напрями реалізації комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства», визначено напрями удосконалення управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, на основі методу експертного оцінювання виділено чинники, які для окремих підприємств машинобудівної галузі є пріоритетними в проведенні інноваційної діяльності, обґрунтовано науково-методичні засади застосування комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства та запропоновано концепцію організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства із застосуванням комбінованих підходів.

В дисертації сформульовано та обґрунтовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну значимість.

Наукова новизна дисертації Бойка О.Б. полягає у розробці, обґрунтуванні, вдосконаленні та розвитку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств із застосуванням комбінованих підходів в умовах нестабільного середовища і постійних загроз українському державотворенню.

Розробки виконані при використанні прикладного інструментарію розв'язання завдань: *комплексний підхід, діалектику і гносеологічного аналізу* – для визначення сутності і уточнення понятійно-категоріального апарату управління інноваційною діяльністю підприємства; *порівняльний, системно-структурний аналіз і метод логічного узагальнення* – у процесі дослідження соціально-економічних передумов, пріоритетних напрямків та проблем реалізації управлінських рішень на машинобудівних підприємствах України; *економіко-статистичний аналіз* – з метою визначення стану та тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств галузі машинобудування; *методи економіко-математичного моделювання* – для узагальнення та розроблення методичних положень визначення економічної ефективності інноваційних процесів та дії чинників впливу на інноваційну діяльність машинобудівних підприємств; *експертних оцінок* – з метою встановлення значень коефіцієнтів вагомості чинників впливу на розвиток інноваційної діяльності підприємств; *системний і факторний аналізи* – для удосконалення теоретико-методичної бази обґрунтування вибору оптимальних підходів до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств; *графічний* – для наочного зображення отриманих результатів дослідження.

- *удосконалено:*

адаптивну модель управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі комбінованого підходу, що, визначається ефектом синергії за рахунок одночасної реалізації різних підходів до управління; удосконалено метод комплексного оцінювання економічної ефективності інноваційних процесів та рівня здатності машинобудівного підприємства до інноваційного розвитку, що, на відміну від інших, розглядає ефективність інноваційної діяльності у контексті адаптації до умов Європейської співдружності та теоретико-концептуальну основу організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, що, на відміну від існуючих, базується на об'єктивнішій характеристиці вибору раціональних підходів до управління визначеними внутрішніми чинниками інноваційної діяльності підприємства;

- *дістали подальшого розвитку*

дослідження етимологічного та історичного коріння концепції інновації, закономірностей та еволюції основних понять, пов'язаних з інноваційною діяльністю, що, на відміну від наявних, дозволяють розглядати інновацію як одиничний акт та як процес, що дозволяє здійснити обґрунтування розвитку промисловості в умовах нестабільної економіки;

класифікація зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на

результативність інноваційної діяльності машинобудівних підприємств;

напрями удосконалення управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі комбінованих підходів, що, на відміну від усталених, базуються на визначених, шляхом застосування експертного методу, конкретних чинниках, що більшою мірою впливають та дозволяють об'єктивно оцінити рівень розвитку інноваційної діяльності підприємства від їх впливу.

Результати досліджень мають прикладний характер, про що свідчать відповідні довідки про використання результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження також визначається пропозиціями та рекомендаціями щодо застосування комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності на основі синергії, що дозволить підприємствам удосконалити організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності підприємства, вибирати оптимізаційні моделі процесу модернізації виробництва та розробляти ефективні стратегії розвитку.

Висновки та рекомендації щодо основних напрямів активізації інноваційної діяльності, застосування комбінованого підходу до управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства та створення ефективного організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності використані департаментом економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації для покращення організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств області та враховані при підготовці проекту стратегії розвитку на період до 2017 року.

Загалом сформовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції є логічними та достатньо науково обґрунтованими як у теоретико-методичному, так і в практичному плані. Вони базуються на загальнонаукових, фундаментальних положеннях економічної теорії, глибокому вивчені, критичному аналізі та узагальненні наукових розробок із проблем інноваційного менеджменту та забезпечення інноваційного розвитку підприємств, і забезпечуються використанням положень фундаментальних і прикладних наукових досліджень, сучасних засобів та методик проведення економічного аналізу на основі статистичної інформації.

Високий рівень достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі, обумовлено тим, що вони базуються на використанні таких методів як: метод критичного аналізу і узагальнення теоретичних досліджень; метод економіко-статистичного аналізу – при порівнянні та групуванні тенденцій розвитку інноваційної діяльності на підприємствах машинобудівного комплексу; системно-комплексний підхід – для визначення сутності і уточнення понятійно-категоріального апарату управління інноваційною діяльністю; метод експертних оцінок – для встановлення пріоритетності чинників інноваційної

діяльності на машинобудівному підприємстві; а також при визначенні перспектив активізації інноваційної діяльності підприємств і зростання ефективності виробництва, та використанні фундаментальних положень економіки підприємства, інноваційного менеджменту, робіт провідних українських та зарубіжних вчених, матеріалів офіційної статистичної звітності, матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій і семінарів з питань регулювання інноваційної діяльності підприємств, власних досліджень та розрахунків.

Використання значного обсягу офіційної статистичної інформації, а також широкий діапазон загальних і специфічних методів наукового пізнання, що були застосовані у дисертаційному дослідженні, забезпечують достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій та підтверджується апробацією на науково-практичних конференціях:

3. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 15 наукових праць (11 із них належать особисто дисертанту), у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України та 4 - у виданнях внесених до міжнародної наукометричної інформаційної бази. Загальний обсяг публікацій складає 38,53 арк., з них особисто дисертанту належить 12,94. арк.

У публікаціях автора повністю відображенено зміст проведеного дослідження.

Список використаних джерел, містить 236 найменувань на 25 сторінках, 3 додатків на 6-ти сторінках. Загалом інформаційна база включає як нормативно-правові та законодавчі документи, так і праці провідних науковців із досліджуваної проблематики, роботи методичного характеру, матеріали періодичних видань тощо.

Автореферат відповідає змісту дисертаційної роботи.

Робота містить 19 таблиць, з яких 3 займають усю площину сторінки та 37 рисунків, з яких 2 займають усю площину сторінки.

4. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Основні теоретичні положення та матеріали досліджень доповнюють сучасну концепцію управління підприємством та використовуються при формуванні навчально-методичної бази Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулля та у навчальному процесі, зокрема у процесі проведення лекційних та практичних занять з наступних дисциплін «Інноваційний менеджмент», «Стратегічне управління», «Антикризове управління» та у науково-дослідних, курсових та дипломних роботах студентів (довідка № 2/28-849 від 31 березня 2015 року).

Практичне значення одержаних результатів полягає у широких можливостях використання розробок та методичних рекомендаціях щодо застосування комбінованих підходів до управління чинниками інноваційної діяльності, пріоритетність яких для кожного машинобудівного підприємства

можна виявити за допомогою методу експертного оцінювання, а також створенні ефективного організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності на машинобудівних промислових підприємствах; вибором оптимізаційних моделей процесу оновлення виробництва.

Висновки та рекомендації щодо розвитку машинобудівних підприємств на основі адаптивної моделі та організаційно-економічного механізму управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства із застосуванням комбінованих підходів впроваджені у діяльність та використані департаментом економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації для реалізації інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах області та враховані при підготовці проекту стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2017 року (довідка від 15.04.2015 № 01/З-468).

Результати дисертаційної роботи знайшли практичне застосування у діяльності вітчизняних машинобудівних підприємствах, зокрема ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» (довідка від 12.03.2015 № 330/1), ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С.Орджонікідзе» (довідка від 20.03.2015 №60/67 Д), ТОВ «Гранд Марин» (довідка від 17.03.2015 № 101), ТОВ «Телесенс LT» (довідка від 13.03.2015 №034/15) та ТОВ «Полігон» (довідка від 12.03.2015 № 4751/1), що засвідчує їхній прикладний характер.

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Поряд із одержаними у дисертації науковими та методологічними здобутками і детально розробленим Бойко О.Б. прикладним інструментарієм, а також викладеними у межах дослідження результатами науково-методологічного і теоретико-концептуального обґрунтування побудованих структурно-логічних схем і модельних рішень, доцільно звернути увагу на певні дискусійні аспекти та недоліки роботи, що стосуються теоретичних, методологічних і науково-прикладних положень дисертації, які повинністати предметом дискусії при його захисті, а саме:

1. У підрозділі 2.3 «Прикладні аспекти визначення економічної ефективності інноваційних процесів та рівня здатності машинобудівного підприємства до інноваційного розвитку (в контексті європейських вимог)», дисертант на стор. 110-111 розглядає процеси стимулювання інноваційної активності у середовищі машинобудівних підприємств, при цьому автор дає оцінку таким процесам, але не посилаючись на джерела і не наводячи статистичні дані, за якими можна було б визначити правомірність наукових висновків та дати якісну оцінку таким процесам машинобудівної галузі.

2. На стор. 112-121, автор вводить в обіг досить велику кількість рівнянь та виразів математичного походження, при цьому не даючи пояснення необхідності введення того чи іншого показника, не визначаючи подальшої необхідності його застосування на практиці та фактично не розшифровує показники які входять у формули для подальших розрахунків. Враховуючи те, що подальший виклад матеріалу містить елементи

економіко-математичного моделювання, такі ґрутовні пояснення необхідні для розуміння економічного змісту розрахунків.

3. У підрозділі 3.3 «Організаційно-економічний механізм управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства із застосуванням комбінованих підходів», (стор. 171), автор у переліку чинників розглядає дефініції «ресурси» з ракурсу значимості для економіки машинобудівного підприємства. Тим часом у роботі не достатньою мірою прослідковується авторська позиція щодо ресурсозберігаючого чинника, що проявляється у надмірному цитуванні та посиланні на наукові роботи дослідників з цього питання. При цьому автор не підкреслює саме провідну роль ресурсозбереження та інноваційності останніх наукових підходів щодо цього питання. Також недостатньо розкрито роль та вплив технічного та екологічного чинників в організаційному механізмі інноваційної діяльності на підприємствах машинобудування.

4. На стор. 183 та на рис. 3.14 «Елементи системи стимулювання учасників інноваційного розвитку промислового підприємства», автор визначає три складові системи стимулювання учасників інноваційного процесу, в кожний з яких він закладає свій перелік заходів. При цьому в роботі відсутнє ґрутовне пояснення саме такої будови процесу управління інноваційною діяльністю, не розкрито які показники мають визначати ефективність кожного зі способів стимулювання.

5. В роботі відсутній чіткий перелік та тлумачення нормативно-законодавчих актів, які регулюють власне можливість здійснення інновацій на теренах України. Без необхідної та якісної законодавчої бази, яка дасть можливість якісно підійти до питання впровадження інновацій відповідно до вимог ЄС, практично неможливо досягти позитивного результату в цій сфері.

Підсумовуючи вище зазначене, вважаю за доцільне підтвердити про таке: висловлені мною вище зауваження до рецензованого науково-прикладного дослідження істотно не знижують теоретичної і методологічної цінності та практичного значення авторських розробок і, відповідно, не впливають на позитивну оцінку внесених на захист елементів наукової новизни дисертації Бойка О.Б., оскільки, вони, певним чином, носять дискусійний характер та обумовлюють потребу у проведенні дисертантом подальших системних досліджень за цією проблематикою.

6. Відповідність дисертації вимогам Положення про порядок присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника

Дисертаційна робота Бойка Остапа Богдановича на тему «Комбіновані підходи до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства» - є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що відзначається належним рівнем елементів наукової новизни та практичною значимістю. Зміст роботи викладено з логічною послідовністю, діловою мовою та з кваліфікованою деталізацією основних положень науково-методологічних розробок автора дисертації, які

випливають із результатів його досліджень і, відповідно, отриманих висновків та пропозицій.

Приведене вище, дає підставу стверджувати, що дисертація на тему «Комбіновані підходи до управління чинниками інноваційної діяльності машинобудівного підприємства»:

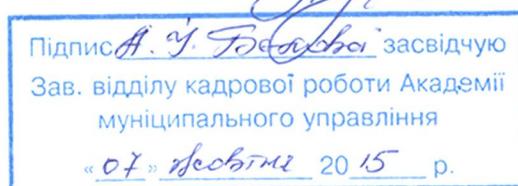
виконана на належному науково-теоретичному і методологічному рівні;

недоліки, які відмічені щодо її змісту стосовно методологічних і науково-методичних розробок та теоретико-концептуальних обґрунтувань автора, не змінюють загальної позитивної оцінки представленої до захисту дисертаційної роботи;

за своїм змістом, науково-прикладною сутністю, елементами наукової новизни, повнотою впровадження результатів, обсягом публікацій та оформленням - дисертація відповідає вимогам, викладеним у pp. 9, 11, 12 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Bідтак, автор дисертації – Бойко Остап Богданович - заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності та адміністративного менеджменту
Академії муніципального
управління МОН України

А. І. Бєлова

